

Лілія Прокопенко,

кандидат історичних наук, доцент, головний бібліотекар,
ORCID: 0000-0003-0531-6111,
Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого
вул. Грушевського, 1, 01001, м. Київ, Україна,
e-mail: prokopenko88888@gmail.com

Поточна національна бібліографія Швеції XIX–XXI ст.: від каталогізації до «каталінкізації»

Здійснено історико-бібліографознавче узагальнення розвитку поточної національної бібліографії Швеції у XIX–XXI ст. Охарактеризовано основні показники, визначено внесок окремих бібліографів і установ у їх підготовку. Акцентована увага на вагомому здобутку національної бібліографії Швеції щодо створення безперервного хронологічного ряду показників ретроспективної і поточної її складових, що уможливило охоплення всієї друкованої продукції країни. Проаналізовано стан сучасних проєктів та окреслено перспективні напрями розвитку поточної національної бібліографії Швеції.

К л ю ч о в і с л о в а: історія бібліографії, поточна національна бібліографія Швеції, Королівська (національна) бібліотека Швеції, каталогізація, електронний каталог Libris, візуалізація даних ПНБ.

Постановка проблеми. Вивчення національної бібліографії (НБ) зарубіжних країн завжди становить інтерес і з точки зору її значення як засобу інтелектуального доступу до документальної спадщини країни, і з точки зору цінності її самої як пам'ятки і показника рівня розвитку національної культури, науки. Крім того, використання у бібліографічному обслуговуванні широкого кола джерел є не тільки свідченням оволодіння фахівцями практичним інструментарієм, їх високої професійної компетентності, а й демонструє актуальність бібліографічних праць різних країн і різних історичних періодів. НБ Швеції як один із найякісніших продуктів у цій сфері, а її підготовка як одна з найуспішніших історичних практик, заслуговують сьогодні на особливу увагу.

Стан дослідження. Донедавна досвід НБ Швеції був маловідомий вітчизняним дослідникам і практикам. Окремі бібліографічні показники коротко розглянуті у працях, що узагальнюють досвід зарубіжних країн у царині бібліографії, зокрема, це «Загальні бібліографії зарубіжних країн» Г. Кричевського [2] та «Історія зарубіжної бібліографії» К. Сімона [5]). Найповніше НБ Швеції охарактеризував П. Колмаков [1]. У вітчизняному ж бібліографознавстві НБ Швеції останніми роками досліджувала Л. Прокопенко [3; 4].

Серед зарубіжних публікацій на цю тему варто виділити роботи К. Ассарссон-Ріцці [7], К. і Н. Гутгарців [10; 11], Г. Ларссон [18], М. Наурі [22], І. Соммерланд [8; 12–14], Е.-М. Хауснер [8; 12–14].

За наявності значних теоретичних напрацювань

і фундаментального практичного доробку Швеції у царині поточної національної бібліографії (ПНБ) актуалізується завдання опрацювання і освоєння цього досвіду вітчизняним бібліографознавством і бібліографічною практикою.

Мета статті – висвітлити основні напрями і результати розвитку поточної національної бібліографії Швеції у XIX–XXI ст.

Результати дослідження. Зародження ПНБ Швеції припадає на XIX ст. Перші поодинокі спроби підготовки бібліографічних показників були зроблені у 1820-х рр.

З 1829-го по 1865 р. (з охопленням видань по 1864 р.) у Стокгольмі під керівництвом спочатку А. Арвідссона, потім К. І. Ліндстрьома видавалася щомісячна «Svensk bibliographi eller Allmän förteckning öfver utkomne böcker, gravurer, kartor, stentrykk och musikalier» («Шведська бібліографія або Загальний показник книг, гравюр, карт, літографій і музичних творів, які видаються»).

Важливою подією в історії книжкової справи у Скандинавії XIX ст., яка посприяла успішному розвитку як національної, так і книготорговельної бібліографії, стало заснування асоціацій книговидавців і книготорговців, котрі створювалися за прикладом «Біржового союзу німецьких книготорговців» (Німеччина, 1825 р.). Однією з перших, у 1843 р., розпочала свою діяльність Svenska Förlägsföreningen (Шведська асоціація видавців, нині – Svenska Förläggareföreningen).

Представники книжкової торгівлі Швеції, оцінивши практичну цінність поточних бібліо-

графічних покажчиків, які обліковували вітчизняну друковану продукцію, всіляко намагалися, матеріально підтримати їх видання. Переважно це були щотижневі або щорічні бібліографічні списки нових книг, які публікувалися на сторінках книготоргових та видавничих журналів – органів асоціацій книговидавців і книготорговців, з наступною кумуляцією за різні періоди часу в окремих виданнях.

Закономірним наслідком активності видавничих, книготорговельних організацій у справі організації ПНБ Швеції стало набуття нею книготорговельного характеру, домінування установки на обслуговування, насамперед, книжкової торгівлі [2, с. 56–57; 5, с. 393].

Так, поточний «Svensk bokförteckning» («Шведський покажчик книг») послідовно друкувався у «Intelligenzblatt för svenska bokhandeln» («Інформаційний листок шведської книготоргівлі») – у 1853–1862 рр.; у щотижневому друкованому органі об'єднання шведських книговидавців «Svensk bokhandelstidning» («Шведська книготоргова газета») – у 1863–1951 рр.; у щотижневику «Svensk bokhandel» («Шведська книготоргівля») – у 1952–2004 рр.

Упродовж 1855–1861 рр. обсягом трохи більше 30 сторінок виходив «Förteckning öfver svenska bokhandelns under år...utkomme böker» («Покажчик книг шведської книготоргівлі за ... рік»). З 1862 р. видання перейменували на «Årskatalog för Svenska bokhandel» («Щорічний каталог шведської книжкової торгівлі»).

Першим стабільним органом ПНБ Швеції став «Svensk bokkatalog» («Шведський каталог книг») – бібліографічний покажчик видань, надрукованих шведською мовою у Швеції і Фінляндії, створений за ініціативою Шведської асоціації книговидавців. Перший його випуск побачив світ у 1878 р. Він уміщував літературу за 1866 р. Таким чином, базовий рік ПНБ Швеції безпосередньо межує з верхньою хронологічною межею – 1865 р. – ретроспективної бібліографічної праці «Svenskt boklexikon» («Словник шведських книг»), укладеної Х. Ліннштрьомом, що дає підстави говорити про безперервну низку покажчиків НБ книжок Швеції [2, с. 57; 5, с. 392; 11, р. 84–85].

У восьми томах «Svensk bokkatalog», які охоплювали літературу за 1866–1920 рр. і видавалися протягом – 1878–1923 рр., матеріал розміщувався за алфавітним принципом. Кожен том мав систематичний покажчик, побудований за шведською класифікаційною системою, що ґрунтувалася на

німецькій моделі і застосовувалася до 1920 р. переважно в університетських книгозбірнях Швеції. З дев'ятого випуску, виданого у 1928–1929 рр., розпочалося використання власних національних правил класифікації «Klassifikationssystem för Svenska bibliotek, 1921» («Класифікаційна система для шведських бібліотек, 1921»), що була розроблена і впроваджена у 1921 р. заснованою одразу після Першої світової війни Шведською асоціацією публічних бібліотек (Sveriges Allgänna Biblioteksforeningen, SAB). Згідно з цією системою, матеріал у покажчику «Svensk bokkatalog» розміщувався у 35 розділах.

Кожен із перших трьох випусків, які містили літературу до 1895 р. включно, охоплював десятирічний період; наступні дев'ять (вип. 4–12), що обліковували видання 1896–1940 рр., – п'ятиріччя; 13-й випуск – десятиріччя (1941–1950 рр.). Потім укладачі знову повернулися до п'ятирічного періоду охоплення матеріалу (вип. 14–18); останній – 19-й випуск уміщував літературу за десять років (1976–1985 рр.).

Перші 12 випусків укладали окремі бібліографи, а саме: К. Брумберг (1, 2, 4) А. Телін (3–5), А. Вікторін (3), В. Гьодель (4, 5), А. Нельсон (6, 7), К. Евергрєн (8, 9, 11), Х. Е. Лагерквіст (10), Р. Ерікссон (11), Й. Оттервік (12) [11, р. 84–85].

З початку 1900-х рр. до підготовки «Svensk bokkatalog» активно долучається заснована 1661 р. Королівська бібліотека (КБ), яка має статус національної бібліотеки Швеції. Слід зауважити, що інтерес книжкової торгівлі до цього посібника почав поступово слабшати. З шостого випуску за 1906–1910 рр., який вийшов друком у 1913 р., пріоритетним цільовим призначенням покажчика стало вже задоволення потреб бібліотек, а його підготовка забезпечувалася державними субсидіями. Відтоді укладання покажчика здійснювалося професійними бібліотекарями. Першим із них став відомий шведський бібліотекар, доктор А. Нельсон. З'ясовано, що бібліотекарі працювали над створенням покажчиків переважно у вільний від основної роботи час і навіть залучали до цієї справи своїх дружин (праця останніх відзначена у передмові до декількох видань) [18, р. 11].

До 1930 р. каталог публікували з інтервалом від трьох до п'яти років. Проте кількість друкованої продукції постійно зростала і обробити її одному укладачеві (тим більше, у вільний від основної роботи час) ставало дедалі важче: випуск, що вміщував описи видань за 1931–1935 рр., вийшов друком аж у 1942-му, а наступний випуск – у 1947 р.

На початок 1952 р. ситуація з укладанням покажчика ускладнилася: була вичитана лише третина каталогу за 1941–1950 рр., крім того, асоціація видавців вже не могла фінансово підтримувати його підготовку [7, s. 8]. У тому ж році, за ініціативи SAB, для подолання кризової ситуації і пошуку шляхів розвитку ПНБ створюється спеціальна комісія з представників бібліотечної, видавничої і книготорговельної галузей. Результатом її роботи стали рішення про розподіл функцій при підготовці ПНБ: за укладання і редагування покажчиків тепер була відповідальна КБ, а асоціації книговидавців і книготорговців взяли на себе забезпечення їх друкування [22, s. 133].

На виконання ухвалених рішень у структурі КБ створюється Бібліографічний інститут (з 1981-го – Бібліографічний відділ), першим керівником якого став відомий науковець, доктор філософії Й. Оттервік.

Основне завдання Бібліографічного інституту – підготовка поточних бібліографічних покажчиків «Svensk bokförteckning» («Список шведських книг»). Йшлося про: щотижневі алфавітні списки нових книг, які також мали допоміжний систематичний покажчик за класифікаційною системою SAB. Вони публікувалися у журналі «Svensk bokhandel» («Шведська книготоргівля»); списки з кумуляцією за два місяці, квартал і півріччя; щорічники з алфавітним групуванням матеріалу, допоміжними систематичними та предметними покажчиками, а також з узагальненими статистичними даними за рік. А от покажчики з багаторічною кумуляцією, як раніше, мали виходити під назвою «Svensk bokkatalog». У перші роки існування Бібліографічного інституту, через нестачу ресурсів, підготовка покажчика за 1941–1950 рр. затрималася на багато років – він вийшов у п'яти томах упродовж 1958–1962 рр. Але вже у наступних випусках (вип. 14–18 за 1951–1975 рр.), які хоча й виходили із значним запізненням (10–15 років), вдавалося витримувати п'ятирічну кумуляцію матеріалу. Втім, останній такий багаторічний покажчик знову вмщував матеріал за десятиліття – 1976–1985 рр.

Період 1976–1983 рр. в історії ПНБ Швеції був дуже непростим. Г. Ларссон характеризує його як «лихоліття» [18, s. 3]. КБ переходила на нові правила каталогізації, у 1972 р. було запроваджено національний зведений електронний каталог наукових бібліотек Libris (Library Information System). Це суттєво затримало обробку нових надходжень. Як наслідок, у щорічних покажчиках ПНБ майже

вдвічі скоротилася кількість назв – з 10 до 5 тис. Статистична інформація про обсяги видавничої продукції країни викликала занепокоєння фахівців. Однак, йшлося «не про зменшення обсягів, а про зменшення можливостей обробки» [22, s. 135].

У 1983 р. співробітниця КБ К. Ассарссон-Ріцці провела дослідження стану і перспектив розвитку ПНБ Швеції, спрямоване на пошук рішень щодо раціоналізації процесів її підготовки. Вона внесла понад 20 пропозицій, більшість з яких були втілені в життя впродовж наступних років [7]. Так, КБ скоротила кількість покажчиків ПНБ – списки нових обов'язкових примірників укладалися тепер щомісячно і мали річну кумуляцію, видання інших припинилося.

Як зазначає М. Наурі, найважливішою подією в історії НБ Швеції став перехід від друкованого формату до електронного, який розпочався у 1976 р. [22, s. 135]. Саме цей рік фахівці назвали роком започаткування ПНБ Швеції у «Реєстрі національних бібліографій», який підтримує Бібліографічна секція ІФЛА на вебсайті федерації з 2010 р. [25].

Паралельно з підготовкою покажчиків у друкованому форматі і на мікрофішах для потреб ПНБ почали використовувати зведений каталог Libris. На той час каталог був захищений авторським правом, користуватися ним дозволялося лише у самій КБ, або у бібліотечній системі, яка придбала права на користування. Спочатку дані ПНБ у Libris були доступні тільки бібліотекарям. Але і ця інновація значною мірою сприяла поліпшенню її функціонування як важливого інструмента комплектування бібліотечних фондів.

На початку 1990-х рр. інтерес книжкової торгівлі до ПНБ згасає [22, s. 136].

Справді революційним кроком стає надання доступу до Libris через мережу Інтернет у 1997 р. (<http://libris.kb.se>). Інновація значно розширила коло користувачів ПНБ. Крім того, вона спричинилася до того, що витрати на підготовку і розповсюдження покажчиків у друкованому форматі не виправдовувалися. Саме тому, останній друкований покажчик «Svensk bokförteckning», що охоплював інформацію за 2003 р., вийшов у травні 2004 р.

У 2003–2010 рр. щомісячні випуски ПНБ публікуються на вебсайті КБ у форматі .pdf, а з квітня 2010-го – у вигляді гіперпосилань, за допомогою яких можна перейти в Libris WebSearch. Щотижневі списки нових надходжень за останній рік публікуються на вебсайті КБ і зараз (<http://libris.kb.se/nbv.jsp>).

З 2004 р. ПНБ стає частиною каталогу Libris, який наразі не тільки відображає фонди наукових бібліотек країни, але й вміщує низку предметно-орієнтованих та регіональних бібліографічних баз даних (за посиланням «Subdatabases»). Доступ до Libris є безкоштовним, як і завантаження бібліографічних записів із бази даних «Nationalbibliografin» («Національна бібліографія»), оскільки діяльність КБ фінансується урядом як така, що сприяє розвитку культурного, освітнього та економічного життя країни [20, р. 63]. На думку дослідників, стягнення сплати за завантаження бібліографічних записів ніколи серйозно не розглядалося ще й тому, що деякі з них, складені на певні види документів, наприклад дисертації, є продуктом каталогізації інших бібліотек, що ускладнило б процедуру і умови встановлення ціни [20, р. 63]. Однак, тут діє цілком слушне застереження: завантажені національні бібліографічні дані не можна використовувати у комерційних цілях [20, р. 92].

Актуальними завданнями удосконалення бази даних «Nationalbibliografin» сьогодні є: оптимальна організація точок доступу, формулювання запитів, витяг, збереження і формати результатів пошуку, експорт даних, їх сортування тощо.

Окрім обліку книг, ПНБ Швеції має ґрунтовні напрацювання і щодо інших видів і типів документів, а саме, періодичних видань, журнальних і газетних статей, офіційних, картографічних, нотних видань та аудіовізуальних документів.

Початкова дата ПНБ періодичних видань Швеції, так само, як і ПНБ книжок, – 1968 р. Вона безпосередньо дотична до верхньої хронологічної межі РНБ періодичних видань, яка охоплює двома покажчиками більш ніж трьохсотрічний період. Йдеться про виданий 1969 р. у Стокгольмі за редакцією Б. Лундстедта двотомний посібник «Sveriges periodiska litteratur: bibliografi 1645–1899» («Періодичні видання Швеції, 1645–1899») і анотований бібліографічний огляд С. Толліна «Svensk dagspress, 1900–1967» («Шведські щоденні газети, 1900–1967»), який також вийшов у Стокгольмі (1967 р.).

Частково бібліографічну інформацію про періодичні видання вміщували перші 13 випусків «Svensk bokkatalog» (до 1950 р.) [2, с. 124–125].

Систематичний облік шведської періодики в окремому виданні розпочався 1967 р. у покажчику ПНБ «Svensk tidskriftsförteckning» («Список шведських журналів»), що виходив раз на три роки за редакцією Бібліографічного відділу КБ у

1958–1991 рр. Це був перелік провідних масових періодичних видань країни, орієнтованих на читачий загаль, з періодичністю, частішою, ніж один раз на рік. Кожен випуск вміщував приблизно 3 тис. назв періодичних видань [10, р. 41].

З випуску за 1990–1991 рр. було додано підбірку важливих щорічників і газет, які раніше включалися до «Svensk bokförteckning». Тоді ж видання перейменували на «Svensk periodicaförteckning» («Список періодичних видань Швеції»). Останнє видання цього покажчика, опубліковане у травні 2003 р., вміщувало матеріал за 2001–2002 рр.

У 2002–2016 рр. за фінансової підтримки Фонду трьохсотліття Банку Швеції Королівська бібліотека реалізувала проєкт, спрямований на вичерпне виявлення періодичних видань Швеції ХХ ст. Ця робота стала істотним доповненням бібліографії С. Толліна, забезпечивши, у результаті, повний облік шведської періодики. Основою для реалізації цього проєкту стали фонди, сформовані у бібліотеці на основі системи обов'язкового примірника документів. У результаті було виявлено 26246 назв журналів. Сьогодні цей електронний ресурс під назвою «Nya Lundstedt – Periodicals» інтегрований у базу даних ПНБ у Libris. Завершення цього проєкту дало підстави говорити про повну бібліографію шведської періодики XVII–XXI ст. [3, с. 61].

Певною мірою, як аналітичну ПНБ, можна розглядати й бібліографічну продукцію, підготовку якої забезпечує відома шведська компанія ВТJ (заснована 1936 р., до 2002 р. називалася Bibliotekstjänst, Бібліотечна служба). Вона знаходиться у Лунді, надає медіа-продукти, інформаційні послуги для бібліотек, університетів, шкіл, ЗМІ та інших організацій, що працюють у галузі освіти і науки (до речі, типографія цієї компанії з 1970-х рр. друкує дипломи лауреатів Нобелівської премії). Із започаткуванням (у 1950-х рр.) аналітичної ПНБ Bibliotekstjänst відповідала за централізовану каталогізацію і систему розповсюдження каталожних карток серед публічних бібліотек країни [19, с. 2].

У 1952–1999 рр. ВТJ двічі на рік видавала друкований покажчик статей «Svenska tidskriftsartiklar» («Шведський покажчик журнальних статей») з різних періодичних видань. Посібник вирізнявся систематичним групуванням записів за класифікаційною системою SAB, а також іменним і предметним допоміжними покажчиками. У 1952–1960 рр. бібліографія мала назву «Svensk tidskriftsindex» («Покажчик шведських журналів»), у

1961–1999 pp. – «Svenska tidskriftsartiklar» («Шведський покажчик журнальних статей»).

У 1953–1999 pp. ВТJ у друкованому форматі і на мікрофішах видавала «Svenska tidningsartiklar» («Шведський покажчик газетних статей»). У цьому покажчику також було систематичне групування записів класифікаційною системою SAB. Деякий час (до 1960 р.) бібліографія називалася «Svensk tidningsindex» («Покажчик шведських газет»), а у 1961–1999 pp. – «Svenska tidningsartiklar» («Шведський покажчик газетних статей»).

На основі цих двох видань у 1984 р. було створено довідкову базу даних шведських газетних і журнальних статей «ArtikelSök», яка забезпечує пошук з ретроспективною глибиною до 1979 р. Сьогодні вона вміщує понад 2,4 млн записів на статті із 1350 шведських газет і журналів, щорічне поповнення – близько 20 тис. записів. По можливості записи пов'язуються з повними текстами видань. З 2013 р. ця робота набула систематичного характеру, наразі понад 45 % записів мають посилання до повних текстів. 2019 р. запущена оновлена версія вебсайта «ArtikelSök» (<https://artikel-sok.btj.se>) з абсолютно новим адаптивним дизайном, розрахованим на комп'ютер, планшет, смартфон, з чіткішою і зручнішою навігацією, сучасним інтуїтивним інтерфейсом, а також удосконаленим інструментом пошуку [6].

Бібліотека Риксдага організувала поточний облік офіційних видань, започаткувавши у 1934 р. (за 1931–1933 pp.) «Årsbibliografi över Sveriges offentliga publikationer» («Щорічну бібліографію офіційних видань Швеції»). Покажчик складається з двох частин. Перша – зі списку публікацій Риксдага, міністерств і центральних відомств, місцевих органів влади, наукових установ і закладів вищої освіти, який вміщує майже 1 тис. назв, упорядкованих в алфавітному порядку за назвами організацій. Друга – із серій: а) поточних публікацій шведських державних департаментів – «Statens offentliga utredningar» («Офіційні звіти уряду Швеції»); б) звітів міністерств «Departmentsserien»; в) «Sveriges officiella statistik» («Шведська офіційна статистика»). 1980 р. під цією назвою вийшов останній покажчик за 1974–1975 pp. У 1984–1985 pp. бібліографія офіційних видань виходила під назвою «Sveriges statliga publikationer. Bibliografi» («Публікації уряду Швеції. Бібліографія»); у 1987–1995 pp. – «Statliga publikationer» («Шведські офіційні видання»), куди увійшли описи видань за 1985–1994 pp. Ці бібліографії мали іменний і предметний до-

поміжні покажчики [11, р. 90–91]. Бібліографія офіційних видань з 1995 р. доступна в Libris і у системі пошуку та замовлень КБ Hermes.

Облік різних видів картографічних видань Швеції здійснювався у загальних покажчиках ПНБ у вигляді додатків або виокремлених розділів: починаючи з першого випуску – у «Svensk bokkatalog»; у «Svensk bokförteckning» впродовж 1926–1975 pp. Важливим поточним бібліографічним джерелом картографічних видань упродовж 1924–2009 pp. була «Svensk geografisk bibliografi» («Шведська географічна бібліографія»), яка публікувалася на сторінках «Svensk geografisk årsbok» («Шведського географічного щорічника») – виданні Південно-Шведського географічного товариства.

Самостійний поточний національний бібліографічний покажчик картографічних видань «Svensk kartförteckning» («Список шведських карт»), підготовку якого забезпечував Картографічний відділ КБ, виходив у 1987–2004 pp. Він охоплював видання 1986–2003 pp. [11, р. 92–93]. Саме 1986 р. шведські фахівці вважають роком започаткування ПНБ картографічних видань [25]. З 2004 р. вона існує як складова бази даних «Nationalbibliografen» у Libris.

Нотні видання Швеції тривалий час обліковувались також у загальних покажчиках ПНБ у вигляді додатків або виокремлених розділів: з другого випуску за 1876–1885 pp. у «Svensk bokkatalog», виданого 1890 р.; у щорічнику «Svensk Bokförteckning» подавалися тільки описи пісеноків. Поточний облік музичної літератури здійснювався впродовж 1889–1977 pp. у «Uppslagsbok för svenska musikhandeln» («Довіднику шведської музичної торгівлі»).

Найважливішим покажчиком ПНБ музичної літератури вважається щорічник «Svensk musikförteckning» («Покажчик шведських нот»), який видавався у 1916–1997 pp. Він вміщує бібліографічну інформацію про нові ноти, пісенники та музикознавчі видання 1916–1994 pp. У різні періоди його підготовку здійснювали книготоргівельні та музичні товариства, а з 1956-го – Бібліографічний інститут КБ. Саме тоді він став повноцінним виданням ПНБ. Покажчик «Svensk musikkatalog» («Шведський музичний каталог») був п'ятирічною кумуляцією «Svensk musikförteckning» [11, р. 93]. З середини 1990-х ПНБ музичної літератури доступна у складі бази даних «Nationalbibliografen» у Libris. Випуск друкованих покажчиків остаточно припинено 1997 р.

Сьогодні підготовку ПНБ Швеції здійснює Королівська Бібліотека (<http://www.kb.se>). Вона як національна бібліотека виконує і функції національного бібліографічного агентства.

Діяльність КБ як державної установи регламентує урядовий мандат. Цей документ визначає місію КБ, яка полягає у збиранні, опрацюванні, збереженні та забезпеченні доступності національної видавничої продукції (друкованої й електронної) (SFS 2008:1421) [9]. Міністерство освіти та досліджень Швеції також чітко визначило спеціалізацію КБ у сфері соціальних і гуманітарних наук щодо формування фондів іноземної літератури.

У Швеції діє один із найстаріших у світі законів про обов'язковий примірник документів (1661 р.), сучасний (SFS 1993:1392) ухвалений 1993 р. і оновлений 2018 р. (SFS 2018:1914). Основною метою закону як гаранта збереження культурної, інтелектуальної спадщини, мовного різноманіття країни є забезпечення права громадян на отримання інформації та знань [16]. Окрім КБ, обов'язкові примірники документів також надходять ще до шести бібліотек країни. Закон про обов'язковий примірник є основою створення ПНБ Швеції.

Відповідальність за створення ПНБ, облік і каталогізацію видавничої продукції країни покладено на Бібліографічний відділ КБ [21].

Сучасна ПНБ Швеції вміщує відомості про книги, періодичні видання, картографічні, нотні документи, дисертації, частини монографій, які видані у країні й розповсюджуються через книжкову торгівлю чи іншими каналами, розрахованими на широке коло користувачів. До об'єктів ПНБ Швеції не відносяться статті з періодичних видань, невеликі за обсягом публікації локального значення, видання обсягом менше 16 сторінок, окремі публікації державних та місцевих органів влади, приміром, протоколи засідань парламенту чи міської ради, інструкції з експлуатації, аудіокниги, рукописи, а також документи, які надходять до КБ згідно з положеннями закону про обов'язковий примірник електронних матеріалів [21].

Королівська бібліотека, згідно з урядовим мандатом (SFS 2008:1421), уповноважена також комплектувати фонд зарубіжними виданнями, що пов'язані зі Швецією і дають змогу розглядати її у європейському і глобальному контексті, проводити порівняльні дослідження тощо [9]. Для виконання цього завдання КБ розбудувала широку мережу партнерів. Зокрема, вона тісно співпрацює з багатьма видавництвами, літературними агенціями,

національними бібліотеками, іншими установами й особами у Швеції та різних країнах світу.

На основі цих надходжень КБ укладає бібліографію екстеріорики «*Suescana extranea. Böcker om Sverige och Svensk skönlitteratur på främmande språk*» («*Suescana extranea. Книги про Швецію та шведську літературу іноземними мовами*»).

Ця бібліографія була започаткована 1963 р. Шведським інститутом (https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A8%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0Svenska_institutet,_SI) – урядовою організацією, діяльність якої фінансується державою. Інститут покликаний поширювати за кордоном, у рамках публічної дипломатії, знання про суспільне та культурне життя Швеції, сприяти культурним, інформаційним обмінам з іншими країнами, поглибленню міжнародної співпраці у галузі освіти, наукових досліджень, а також вивченню шведської мови за кордоном. Перший покажчик «*Suescana extranea*» мав ретроспективний характер і був обмежений виданнями про Швецію англійською мовою, що вийшли друком з 1900-го по 1963 р. [11, р. 91–92]. Після тривалих дискусій щодо концептуальних, організаційних засад цієї бібліографії відповідальність за її укладання з 1968 р. перейшла до КБ. Сьогодні бібліотека тісно співпрацює зі Шведським інститутом під час підготовки цього покажчика.

У «*Suescana extranea*» розширилися об'єкти обліку. З 1968 р. вона вміщує: видання іноземними мовами, які будь-яким чином за змістом дотичні до Швеції; переклади шведської художньої та наукової, а також дитячої літератури іноземними мовами; надруковані за кордоном видання шведською мовою [24]. Бібліографія стала поточною, з періодичністю один-два рази на рік. Друкована версія виходила до 1997 р., а з 2007-го «*Suescana extranea*» є складовою електронного каталогу Libris і представлена лише у цифровому форматі. Для «*Suescana extranea*» не характерна вичерпність, адже бібліографія охоплює тільки документи, придбані КБ [9].

Важливе завдання Бібліографічного відділу – моніторинг видавничої продукції країни, підготовка статистичних, аналітичних оглядів стану шведського друку [21]. Дані ПНБ є авторитетним прозорим індикатором тенденцій шведського книговидавництва, вони дають змогу представити унікальну, своєчасну й перевірену статистичну інформацію про видавничу продукцію країни, проаналізувати структуру документного потоку

шведських друкованих видань [4, с. 51]. Як відзначає М. Наурі, формати представлення статистичних даних у ПНБ не змінюються вже впродовж 60 років [22, р. 136]. Зокрема, тут подається інформація про кількість видань за видами документів (книги, брошури, дисертації, збірники), про їх розподіл за класами ДКД та системи SAB, за мовами, а також відомості про переклади іноземних видань шведською. Більшість даних розглядається у динаміці за декілька останніх років. Така багаторічна уніфікація подачі даних спрощує проведення історичних і порівняльних досліджень, дає змогу здійснювати моніторинг видавничої продукції країни.

У 2015 р. фахівці КБ розпочали реалізацію експериментального проекту із візуалізації даних ПНБ. Уточнення функціонального призначення, цільової аудиторії ПНБ уможливило обрання доцільних виду і форми візуалізації, характер зібраних даних справляє вплив на вибір типу візуалізації та інструментів її розроблення. У проектах КБ Швеції використовуються презентаційно-дослідницькі форми візуалізації даних, які не тільки відображають інформацію та уможливають її аналіз, опрацювання, встановлення закономірностей, а й дають змогу ґрунтовно вивчати дані за допомогою інтерактивних елементів [21]. Візуалізація даних ПНБ Швеції реалізується завдяки спеціальним засобам – Tableau Public (<https://public.tableau.com>) та RAWGraphs (<http://rawgraphs.io>), інформація доступна на вебсайті бібліотеки.

У рамках цього проекту вже візуалізовано національні бібліографічні дані про біографічні видання «Utgivningspuls 2015 – livsberättelser (experiment)» («Публікаційний пульс 2015 – життєві історії (експерименти)»). Візуалізацію «Översättningstrender skönlitteratur för vuxna 2002–2015» («Тенденції перекладу художньої літератури для дорослих 2002–2015») було присвячено оцінюванню тенденцій перекладацької діяльності стосовно зарубіжної художньої літератури шведською мовою та шведської літератури іноземними мовами у 2002–2015 рр. (за винятком художньої літератури для дітей). З огляду на високі, упродовж останніх років, кількісні показники видань художньої літератури, темою візуалізації 2017 р. «Fokus 2017 – Skönlitteratur för vuxna» («Фокус 2017 – Художня література для дорослих») стала поглиблена статистика художньої літератури з особливим акцентом на розвиток поетичних видань 2010–2017 рр. Тему 2018 р. – «Hälsa Självhjälpsböcker 1985–2015» («Книги про самодо-

помогу і здоров'я 1985–2015») – визначив високий рейтинг друкованих і аудіокниг з особистісного розвитку та самореалізації. А тему 2019-го – «Klimatberättelser i bokutgivningen 2010–2019» («Історія клімату у книжкових виданнях 2010–2019») – злободенні питання зміни клімату, впливу людини на природу, екології і глобального потепління [21].

Важливою складовою удосконалення ПНБ Швеції є дослідження цілей її підготовки та вивчення аудиторії користувачів. На посиленні уваги до цих питань наголошувала ще К. Ассарссон-Ріцці у дослідженні 1983 р. Сьогодні цей напрям роботи національного бібліографічного агентства актуалізується й з огляду на рекомендації ІФЛА [20].

Нещодавно КБ Швеції провела дослідження цілей ПНБ, її реальних і потенційних користувачів та їхніх потреб. Результати цього дослідження великою мірою визначили подальший розвиток ПНБ країни. Зокрема, було підтверджено, що теорія і практика НБ у Швеції відповідає двом найголовнішим, визнаним на міжнародному рівні, цілям її функціонування як «свідка пам'яті нації» (М. Бодіке) та як «дзеркала культури» (Б. Белл), як засобу відображення видавничої продукції країни [20, р. 1]. Однак, у сучасних умовах глобалізації, цифровізації і конвергенції медіа цілі НБ потребують уточнень. Розглядаючи НБ, з одного боку, як джерело актуальної інформації для сучасних користувачів, а з іншого – як історичний продукт, що служитиме надійним і вичерпним джерелом для майбутніх досліджень, шведські бібліотекознавці стверджують, що «межі нації» повинні бути окреслені у ширшому сенсі, ніж географічні кордони [8, s. 19–22]. Сучасна ПНБ Швеції має тлумачитися як НБ «з відкритими кордонами» [8, s. 19]. Ця «відкритість» стосується і того, як наразі існують національні бібліографічні дані, і того, як саме розуміється «національна бібліографія як пам'ять нації» або «національна бібліографія як дзеркало культури нації». Визнання факту, що «пам'ять нації» більше не концентрується у певних географічних, політичних кордонах, означає і мобільність авторів, і розмивання національних кордонів для інформаційних ресурсів Інтернету, і підвищення мобільності національних бібліографічних даних тощо. Національний критерій відбору документів для НБ нині уточнюється, ускладнюється, а це, в свою чергу, змінює саму концепцію НБ [8, s. 1–2].

У міжнародному контексті досвід підготовки ПНБ Швеції не є типовим, адже більшість країн,

керуючись рекомендаціями Міжнародного конгресу з національної бібліографії (м. Париж, Франція, 1977 р.), наразі не тільки досягли рекомендованого мінімуму видів документів – об'єктів обліку, а й істотно його розширили. Відзначимо, що НБ Швеції обліковує книги, картографічні, нотні та періодичні видання, але не опікується аудіовізуальними і електронними документами.

На основі обов'язкового примірника аудіовізуальних документів, який КБ отримує відповідно до спеціального закону, ухваленого 1979 р. і оновленого 1995 р. (інновації стосуються комп'ютерних ігор та інтерактивних медіа [21], з 2005 р. підтримується база даних «Svensk mediedatabas» (SMDB, «Шведська база даних медіа»). SMDB вміщує бібліографічну інформацію про програми телебачення і радіо, фільми і відео, котрі демонструвались у кінотеатрах, рекламні фільми, відео-записи театральних вистав, грамофонні записи, компакт-диски, касети, відеоігри та мультимедіа. Наразі SMDB містить інформацію про 10 млн годин аудіовізуального контенту шведською мовою. Хронологічна глибина записів у цій базі різна: у найчисельнішій групі – кіно- і відеодокументів – вона сягає 1979 р., фонограм – 1989-го, мультимедійних документів – 1995 р., а от що стосується грамофонних записів та платівок, то є майже повний їх перелік з кінця XIX ст.

Отже, процедура каталогізації аудіовізуальних документів у Швеції вже існує. Але для того, щоб стати частиною НБ, рівні їх опису повинні бути синхронізовані з національними бібліографічними даними [22, s. 136]. Крім того, потребує вирішення технічне питання інтеграції даних SMDB у Libris.

Дослідження фахівців підтверджують, що аудіовізуальні документи – важлива частина шведської спадщини, і вони повинні бути частиною ПНБ.

Так само, на їх думку, необхідно діяти і стосовно електронних документів, роботу з якими у Швеції врегулює спеціальний закон про обов'язковий примірник (SFS 2012:866), ухвалений 2012 р., чинний з 2015 р., оновлений 2018 р. (2018:1922) [17]. Наявність такого правового підґрунтя – важлива умова для створення ПНБ електронних видань. Якщо ж брати до уваги інші питання їх обліку, то тут практика Швеції не є унікальною: як і в інших країнах, тут існують проблеми, пов'язані з постійним динамічним зростанням кількості електронних видань, необхідністю удосконалення їхнього опису, розроб-

ленням процедур доступу до повних текстів, дотриманням авторських прав тощо.

У цьому контексті дослідники висловлюють сумніви щодо доцільності нинішньої практики, згідно з якою відбір об'єктів обліку ПНБ спирається на обов'язковий примірник документів. В умовах, коли мета НБ поступово зміщується: від колишніх завдань, орієнтованих, насамперед, на інтереси книговидавничої галузі і книжкової торгівлі, до сьогоденних пріоритетів – представляти «загальношведські інтереси» у відображенні документальної спадщини нації, виникають сумніви щодо достатності можливостей системи обов'язкового примірника як основи НБ для вирішення її сучасних завдань [14, s. 2].

У висновках згаданого вище дослідження КБ наголошується на необхідності розгляду бібліографії екстеріоріки як повноцінної складової ПНБ Швеції, що неминуче призведе до вивчення можливостей застосування системи обов'язкового примірника документів, які є її об'єктом. Йдеться, насамперед, про переклади шведської художньої та наукової літератури іншими мовами так само безумовно, як і про переклади шведською. Визнання закордонних видань перекладів важливою частиною культурної спадщини нації, що аргументується як достатня підстава для забезпечення їх системою обов'язкового примірника, є сучасною загальноскандинавською тенденцією розвитку ПНБ [15; 23]. Як для українських реалій, то правові, організаційні механізми такого примірника годі собі й уявити! Адже у нашій країні існують серйозні проблеми з доставлянням обов'язкового примірника вітчизняної видавничої продукції. Що вже говорити про зарубіжні видання...

Такі плани стосовно подальшого розвитку ПНБ Швеції, певна річ, підштовхують до міркувань «щодо економічної і соціальної доцільності витрат на збір, оцифрування, забезпечення відтворення і довгострокове зберігання всіх цих документів з огляду на потреби досить вузького (обмеженого) кола дослідників-гуманітаріїв» [8, s. 21].

Шведські дослідники переконані, що цифровий розвиток впливає на сучасних користувачів, вони стають більш диверсифіковані та непередбачувані; їхні потреби та інформаційна поведінка постійно змінюються, формуючи нові очікування від НБ, акцентуючи її увагу на більш практичній меті, що передбачає гнучкість та адаптацію до потреб нових цільових груп [12, p. 97]. Раніше основними групами користувачів НБ були, як правило, нау-

ковці, бібліотеки, видавнича та книготорговельні індустрії. Наразі відбуваються певні зміни щодо пріоритетних аудиторій і користувачів НБ, від традиційних до більш різноманітних, наприклад, журналістів, літературних агентів, розробників програмного забезпечення [13, р. 2; 25]. Ці зміни є наслідком переходу від ПНБ у форматі списків друкованих книг до сьогоднішніх цифрових і до можливостей, які виникають при відкритих зв'язаних даних.

Дослідження КБ 2015 р. підтвердило, що основні очікування користувачів і стейхолдерів НБ стосовно якості бібліографічних даних виходять із таких найважливіших критеріїв, як актуальність, оперативність, своєчасність, точність, швидкість, надійність, вичерпність, авторитетність [14].

Гарантом надійних, якісних записів і відкритих метаданих ПНБ сьогодні вважається саме національна бібліотека, а безпосередньо процес підготовки ПНБ розглядається як «перехід від бібліографічного контролю до управління метаданими, перехід від каталогізації до “каталінкізації”» [8, р. 17].

Перед КБ, яка оперативно адаптується до сучасного медіаландшафту, що постійно і стрімко змінюється, відбиваючи сучасні потреби і поведінку користувачів, нові критерії відбору, постають завдання перманентного удосконалення правил і стандартів каталогізації, авторитетного контролю, класифікаційних систем, доступу, пошуку і збереження національних бібліографічних даних, організації й управління ПНБ тощо. Традиційно серед інших напрямів діяльності у сфері ПНБ актуальними залишаються: поглиблення співпраці з іншими постачальниками інформації (музеями, архівами); розбудова міжнародного співробітництва.

ПНБ Швеції є важливою частиною культурної спадщини шведського суспільства: «Виробництво НБ означає виробництво НБД. НБД розглядають як складник національної бібліотечної інфраструктури. Роль КБ Швеції полягає в тому, щоб представити та зробити доступними НБД для створення об'єктивного, всебічного, вичерпного, глибокого огляду шведської видавничої продукції й стати надійним джерелом метаданих для бібліотек, їхніх користувачів та заінтересованих осіб» [8, р. 3].

Висновки. Історії розвитку ПНБ Швеції притаманні такі характерні риси: у перші десятиліття завдяки тісним взаємозв'язкам національних книговидавничих і книготорговельних об'єднань, ПНБ

мала яскраво виражений книготорговельний характер, вона орієнтувалася переважно на обслуговування потреб книжкової торгівлі; у подальшому ПНБ тісно пов'язана з діяльністю КБ, де працюють співробітниками або керівниками видатні бібліографи, котрі беруть участь у підготовці безперервної низки покажчиків; ПНБ уможливує ознайомлення з усією друкованою продукцією країни з часу появи перших друкованих книг і до сьогодення; дані ПНБ є цінним джерелом статистики національного друку.

Проблеми НБ постійно перебувають у полі зору теоретиків і практиків Швеції. Аналіз сучасної практики підготовки ПНБ у Швеції свідчить, що тут використовуються найефективніші технології й засоби для підтримки дієздатності системи ПНБ як повного та оперативного інформаційного ресурсу в умовах цифровізації. Королівська Бібліотека Швеції як державна установа, що опікується ПНБ, гарантує об'єктивний і всебічний облік усіх видань, що відображають як минуле, так і сучасне шведського суспільства для теперішніх і прийдешніх поколінь.

Список бібліографічних посилань

1. Колмаков П. К. Очерк развития библиографии скандинавских стран. *Советская библиография*. 1972. № 5. С. 98–118.
2. Кричевский Г. Г. *Общие библиографии зарубежных стран*. Москва, 1962. 291 с.
3. Прокопенко Л. Ретроспективна національна бібліографія Швеції: XVII–XXI ст. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2017. № 4. С. 57–63.
4. Прокопенко Л. Національна бібліографія Швеції як джерело вивчення документного потоку шведських видань. *Вісник Книжкової палати*. 2017. № 10. С. 46–52.
5. Симон К. Р. *История иностранной библиографии*. 2-е изд., испр. Москва, 2010. 736 с.
6. *ArtikelSøk – BTJ*. 2018. URL: <https://www.btj.se/bibliotek/artikelsok> (дата звернення: 27.06.2020).
7. Assarsson-Rizzi K. *Den svenska nationalbibliografen: en utredning avseende dess omfattning, utformning och organisation med förslag till ändringar* / Kungl. Biblioteket. Stockholm, 1983. 65 p.
8. *Behövs Nationalbibliografen?: Internationell utblick och förslag till förändrat arbetssätt* / arbetsgrupp: E.-M. Häusner, Z. Savicic, Ch. Simonsson, Y. Sommarland; samordning och metodstöd: Ch. Wallén; National Library of Sweden. Stockholm, 2016. 32 p.
9. *Förordning (2008:1421) med instruktion för Kungl. Biblioteket*: ikraft: 01.01.2009; ändring införd: t.o.m. SFS 2018:15 / Utbildningsdepartementet. URL: <http://rkrattsbaser.gov.se/sfst?bet=2008:1421> (дата звернення: 27.06.2020).
10. Guthartz C., Guthartz N. The national bibliography of Sweden. *Guide to Nordic bibliography* / gen. ed. E. Munch-Petersen; Nordisk Ministerråd. København, 1984. P. 37–42.
11. Guthartz C., Guthartz N. The Swedish national bibliography. *Guide to Nordic bibliography* / gen. ed. E. Munch-Petersen; Nordisk Ministerråd. København, 1984. P. 82–97.

12. Häusner E.-M., Sommerland Y. Assessment of metadata quality of the Swedish national bibliography through mapping user awareness. *Cataloging & classification quarterly*. 2018. Vol. 56, № 1. P. 96–109.

13. Häusner E.-M., Sommerland Y. The role and function of national bibliographies for research. *Cataloging & classification quarterly*. 2019. Vol. 57, № 1. P. 1–4.

14. Häusner E.-M., Sommerland Y. *Who needs a national bibliography?* Stockholm, 2016. 6 s. URL: https://www.hb.se/globalassets/pagefiles/134293/ylvasommerland_eva-mariahausner_whoneedsanationalbibliography_2016.pdf (дата звернення: 27.06.2020).

15. Jacobsen G. Coverage: what types of documents should the national bibliography include. *Proceedings of the International conference on national bibliographic services, Copenhagen, 25-27 November 1998*. Дата оновлення: 08.07.2003. URL: <https://archive.ifla.org/ubcim/icnbs/jacg.htm> (дата звернення: 27.06.2020).

16. *Lag (1993:1392) om pliktexemplar av dokument*: utfärdad: 09.12.1993; ändring införd: t.o.m. sfs 2018:1914 : ikraft: 01.01.1994 överg.best. / Utbildningsdepartementet. URL: <http://rkrattsbaser.gov.se/sfst?bet=1993:1392> (дата звернення: 27.06.2020).

17. *Lag (2012:492) om pliktexemplar av elektroniskt material*: utfärdad: 20.06.2012; ändring införd: t.o.m. sfs 2018:1922: ikraft: 01.07.2012 överg.best. / Utbildningsdepartementet. URL: <http://rkrattsbaser.gov.se/sfst?bet=2012:492> (дата звернення: 27.06.2020).

18. Larsson G. *The Swedish national bibliography: a survey / National bibliographic section, Bibliographic dept., Royal Library, National Library of Sweden*. 3rd ed. Stockholm, 1990. 28 s.

19. *Malmquist J.-E. «Tidskrifter har presshistorien igenom...»*. Ikoner. 2007. №3. S. 2–5. URL: http://www.bjt.se/ikoner/arkiv/2007/pdf/07_3.pdf. Ldst 2011-10-23 (дата звернення: 30.06.2020).

20. *National bibliographies in the digital age: guidance and new directions / ed. by M. Žumer, IFLA Working group on guidelines for national libraries*. München, 2009. 105 p.

21. Nationalbibliografien. *Kungliga biblioteket – Sveriges nationalbibliotek*. Stockholm. Дата оновлення: 29.06.2020. URL: <https://www.kb.se/om-oss/det-har-gor-vi/nationalbibliografien.html> (дата звернення: 30.06.2020).

22. Nauri M. Alla tidens nationalbibliografi: en historik och vision. *Biblis*. 2008. №9. S. 132–137. URL: <https://issuu.com/biblis/docs/biblis44.issuu> (дата звернення: 27.06.2020).

23. Parent I. The importance of national bibliographies in the digital age. *International cataloguing and bibliographic control*. 2008. Vol. 37, № 1. P. 9–12.

24. Suecana Extranea. *Kungliga biblioteket – Sveriges nationalbibliotek*. Stockholm. Дата оновлення: 07.03.2020. URL: <https://www.kb.se/hitta-och-bestall/om-samlingar-och-material/suecana.html> (дата звернення: 27.06.2020).

25. *Swedish national bibliography / The International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). Bibliography Section*. Дата оновлення: 07.08.2019. URL: <http://www.ifla.org/node/2344> (дата звернення: 27.06.2020).

References

1. Kolmakov, P. K. (1972). Ocherk razvitiia bibliografii skandinavskikh stran [Essay on the development of bibliography of the Scandinavian countries]. *Sovetskaia Bibliografiia*. 5, 98–118. [In Russian].

2. Krichevskii, G. G. (1962). *Obshchie bibliografii zarubezh-*

nykh stran [General bibliographies of foreign countries]. Moscow, USSR. [In Russian].

3. Prokopenko, L. (2017). Retrospektyvna natsionalna bibliografiia Shvetsii: XVII-XXI st. [Retrospective national bibliography of Sweden: XVII-XXI centuries] *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia*. 4, 57–63. [In Ukrainian].

4. Prokopenko, L. (2017). Natsionalna bibliografiia Shvetsii yak dzhерelo vyvchennia dokumentnoho potoku shvedskykh vydan [The Swedish National Bibliography as a source for studying the documentary flow of Swedish publications]. *Visnyk Knyzhkovoї palaty*. 10, 46–52. [In Ukrainian].

5. Simon, K. R. (2010). *Istoriia inostranoi bibliografii* [History of foreign bibliography]. Moscow, Russia. [In Russian].

6. (2018). *ArtikelSök – BTJ*. Retrieved from <https://www.bjt.se/bibliotek/artikelsok> [In Swedish].

7. Assarsson-Rizzi, K. (1983). *Den svenska nationalbibliografen: en utredning avseende dess omfattning, utformning och organisation med förslag till ändringar* [The Swedish national bibliography: an investigation regarding its scope, design and organization with proposals for changes]. Stockholm, Sweden. [In Swedish].

8. Häusner, E.-M., Savicic, Z., Simonsson, Ch. & Sommarland Y. (Arbetsgrupp). (2016). *Behövs Nationalbibliografien? : Internationell utblick och förslag till förändrat arbetssätt* [Is there a need for a national bibliography?: international outlook and suggestions for new work procedures] / samordning och metodstöd: Ch. Wallén. Stockholm, Sweden. [In Swedish].

9. (2018). *Förordning (2008:1421) med instruktion för Kungl. Biblioteket* [Ordinance (2008: 1421) with instructions for the Royal Library]: ikraft: 01.01.2009; ändring införd: t.o.m. SFS 2018:15. Retrieved from <http://rkrattsbaser.gov.se/sfst?bet=2008:1421>. [In Swedish].

10. Guthartz, C. & Guthartz, N. (1984). The national bibliography of Sweden / E. Munch-Petersen (gen. ed.). *Guide to Nordic bibliography* (pp. 37–42). København, Denmark. [In English].

11. Guthartz, C. & Guthartz, N. (1984). The Swedish national bibliography. *Guide to Nordic bibliography* (pp. 82–97). København, Denmark. [In English].

12. Häusner, E.-M. & Sommerland, Y. (2018). Assessment of metadata quality of the Swedish national bibliography through mapping user awareness. *Cataloging & Classification Quarterly*. 56(1), 96–109. [In English].

13. Häusner, E.-M. & Sommerland, Y. (2019). The role and function of national bibliographies for research. *Cataloging & Classification Quarterly*, 57(1), 1–4. [In English].

14. Häusner, E.-M. & Sommerland, Y. (2016). *Who needs a national bibliography?* Retrieved from https://www.hb.se/globalassets/pagefiles/134293/ylvasommerland_eva-mariahausner_whoneedsanationalbibliography_2016.pdf [In English].

15. Jacobsen, G. (1998, November). Coverage: what types of documents should the national bibliography include. In *Proceedings of the International conference on national bibliographic services*. Copenhagen, Denmark. Retrieved from <https://archive.ifla.org/ubcim/icnbs/jacg.htm> [In English].

16. (2018). *Lag (1993:1392) om pliktexemplar av dokument* [The Legal Deposit Act (1993:1392)]: utfärdad: 09.12.1993; ändring införd: t.o.m. sfs 2018:1914 : ikraft: 01.01.1994 överg.best. Retrieved from <http://rkrattsbaser.gov.se/sfst?bet=1993:1392> [In Swedish].

17. (2018). *Lag (2012:492) om pliktexemplar av elektroniskt material* [The Legal Deposit Act for Electronic Materials (2012:492)]: utfärdad: 20.06.2012; ändring införd: t.o.m. sfs 2018:1922: ikraft: 01.07.2012 överg.best. Retrieved from <http://rkrattsbaser.gov.se/sfst?bet=2012:492> [In Swedish].

18. Larsson, G. (1990). *The Swedish national bibliography: a survey*. (3rd ed.). Stockholm, Sweden. [In English].
19. Malmquist, J.-E. (2007). «Tidskrifter har presshistorien igenom...» [«Magazines have the press history through...»]. *Ikoner*, 3, 2-5. Retrieved from http://www.btj.se/ikoner/arkiv/2007/pdf/07_3.pdf. Ldst 2011-10-23 [In Swedish].
20. Žumer, M. (ed.). (2009). *National bibliographies in the digital age: guidance and new directions*. München, Germany. [In English].
21. (2020, June 29). Nationalbibliografin [National bibliography]. *Kungliga biblioteket – Sveriges nationalbibliotek*. Retrieved from <https://www.kb.se/om-oss/det-har-gor-vi/nationalbibliografin.html> [In Swedish].
22. Nauri, M. (2008). Alla tiders nationalbibliografi: en historik och vision [The national bibliography of all time: a history and vision]. *Biblis*, 9, 132-137. Retrieved from <https://issuu.com/biblis/docs/biblis44.issuu> [In Swedish].
23. Parent, I. (2008). The importance of national bibliographies in the digital age. *International Cataloguing and Bibliographic Control*, 37 (1), 9-12. [In English].
24. (2020, March 7). Suecana Extranea. *Kungliga biblioteket - Sveriges nationalbibliotek*. Retrieved from <https://www.kb.se/hitta-och-bestall/om-samlingar-och-material/suecana.html> [In Swedish].
25. (2019, August 7). *Swedish national bibliography*. Retrieved from <http://www.ifla.org/node/2344> [In English].

Liliia Prokopenko,

Ph.D. (History), docent, ORCID: 0000-0003-0531-6111, chief librarian, Yaroslav Mudryi National Library of Ukraine

THE CURRENT NATIONAL BIBLIOGRAPHY OF SWEDEN XIX-XXI CENTURIES: FROM CATALOGING TO «CATALINKING»

Problem statement. Current national bibliography of Sweden as one of the highest quality products in its field, and its preparation as one of the most successful historical practices deserves special attention today. Its study is important for bibliographic practice. **The aim of the article** is a historical and bibliographical generalization of the basic directions and results of the development of current national bibliography of Sweden for XIX-XXI centuries. **Methodological basis** of research are principles of historical method, objectivity, comprehensiveness and continuity. From positions of scientific methodology, a problem is examined on the basis of historical and system approaches. The decision of the tasks was carried out by the system of general scientific, historical and bibliographic methods: theoretical (analysis, synthesis, etc.), empiric (description), comparative, retrospective, chronological, study of the literary and bibliographic sources. **Scientific novelty** of the study consists in the representation of the entire picture of the establishment and evolution of the current national bibliography of Sweden; the analysis is made of the main bibliographies; the contribution of some bibliographers and institutions is defined. **Results of the study.** The history of current national bibliography of Sweden is closely linked to book publishing and book trade associations and the Royal Library of Sweden. National bibliographic data are a valuable source of national press statistics. An analysis of the current practice of current national bibliography of Sweden shows that today the most modern technologies and tools are used to create and maintain the viability of the system of current national bibliography as a complete and operational information resource in the context of digitalization. Considered current national bibliographic products are distinguished by perfect quality of compilation. The achievement of national bibliography of Sweden is that the opening term of its current component directly adjoins to the final of the accounting period of retrospective one, which makes it possible to reach the entire printed production of the country.

Keywords: the current national bibliography of Sweden, the foreign bibliography, the history of bibliography, the Royal (National) Library of Sweden.

Yaroslav Mudryi National Library of Ukraine
1, Hrushevskoho Str., Kyiv, 01001, Ukraine
e-mail: prokopenko88888@gmail.com

Стаття надійшла до редакції 4.08.2020 р.